

A photograph of a residential street. On the left, there is a white fence with vertical slats. Behind the fence, there are lush green trees and a white house. A paved sidewalk runs along the fence. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day.

NUIJAMIEHEN KAUPUNGINOSA
ASEMAKAAVAMUUTOS

KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS

19.07.2010

NUIJAMIEHEN KAUPUNGINOSA MIKKELI – KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS

Johdanto

Menetelmät

Kulttuuriympäristön hoitoa säätelevät lait ja asetukset

Kulttuuriympäristö – mitä se on?

Kohteen kuvaus ja kaavoitustilanne

Yleispiirteet

Ongelmat

Alueen historiaa

Arvot ja merkitys

Kulttuuriympäristön kokonaisuudet:

- Kasarminkatu
- Jääkärinkatu
- Tykkimiehenkatu
- Puutalo Oy tyyppitalot Olavinkadulla
- Nuijamiestenkadun alkupää
- Suur-Savonkatu
- Kivenkatu
- Ahonkatu
- Nuijamiestenkadun loppupää ja 1950 –luvun kerrostalot
- Otavankadun kerrostalot
- Anni Swaninkadun koulukorttelit
- Länsiosan viheralueet

Johdanto

Mikkelin kaupungin Nuijamiehen kaupunginosan asemakaavaa ollaan muuttamassa. Muutosprosessi on lähtenyt käyntiin vuoden 2007 syksyllä. Kaava-alue muodostuu Otavankadun, Anni Swaninkadun, Kasarminkadun, Jääkärikadun ja Sammonkadun rajaamalle alueelle.

Asemakaavan muutoksen tavoitteena on kaavan saneeraaminen alueen hyvän miljööhön ehdoilla ratkaisemalla liikenneverkon jäsentely, kulttuuriympäristön hoito sekä peruskorjaamisen ja täydennysrakentamisen periaatteet kaupunkikuva-arvojen pohjalta.

Tonttien rakennusoikeudet ja tilojen käyttötarkoitusta tarkistetaan ja katuverkkoa jäsenellään. Ajankohtaisia kaupunkikuvakysymyksiä ovat rakennusten julkisivumateriaalit, kerrostalojen matalat liikesiivet ja niiden käyttö sekä katupuuston ja kunnallisteknisen verkoston uudistaminen. Suojelukohteina painottuvat alueen miljöö ja vanha hautausmaa.

Inventoinnissa tarkastellaan Nuijamiehen asemakaava-alueen rakennusperintöä ja kaupunkiympäristöä. Inventointi kattaa kaikki rakennukset kaava-alueella sekä tärkeimmät katualueet.

Alueella sijaitsevasta Mikkelin eteläisestä hautausmaasta on jo aiemmin tehty inventointi ja sen historiaa on selvitetty (Mikkelin eteläinen hautausmaa, historia ja inventointi, Mikkelin kaupunki, Tekninen toimi, Petri Enqvist, 1.6.2007). Hautausmaan alue on jätetty tämän tarkastelun ulkopuolelle.

Nuijamiehen kaava-alueen raja.

Menetelmät

Nuijamiehen aluetta on dokumentoitu valokuvaamalla talvella 2006. Tämä kuvamateriaali oli tarkastelussa käytössä. Lisäksi alueella suoritettiin maastokäyntejä valokuvaten myös kesällä 2009.

Lisäksi rakennusinventoinnin perustietojen selvittämiseksi kunkin kiinteistön osalta käytiin läpi Mikkelin maistraatin arkistoista rakennuslupa-asiakirjat, osin täydentäen Mikkelin kaupungin rakennuslupa-asiakirjojen tiedoilla. Nykytilannetta selvitettiin käytössä olevien rekisteritietojen avulla. Kustakin kiinteistöstä tehtiin inventointikortti.

Ilmakuva vuodelta 1962. Edessä Pyhän Mikaelin kirkko, takana Nuijamiestenkadun kerrostaloja.

Ilmakuva vuodelta 1962. Tykkimiestenkatua.

Kulttuuriympäristön hoitoa säätelevät lait ja asetukset

Kulttuuriympäristön ylläpidon ja suojelun lähtökohtana on nykyinen lainsäädäntömme. Kaavoitusta ohjaa Maankäyttö- ja rakennuslaki vuodelta 2000. Maankäyttö- ja rakennuslain ohella kaavoituksen reunaehtoihin ja päätöksentekoon vaikuttavat

- rakennussuojelulaki
- luonnonsuojelulaki
- ympäristönsuojelulaki
- muinaismuistolaki
- metsälaki
- maa-aineslaki
- vesilaki
- kansainväliset sopimukset ja suositukset

Myös valtakunnalliset ohjelmat, kuten kansallinen metsäohjelma 2010 ja kansainväliset sopimukset, kuten eurooppalainen maisemasopimus asettavat tavoitteita maankäytölle ja ympäristön hoidolle.

Asemakaavan tarkoituksena on ohjata rakentamista ja muuta maankäyttöä paikallisten olosuhteiden, kaupunki- ja maisemakuvan, hyvän rakentamistavan ja olemassa olevan rakennuskannan käytön edistämisen edellyttämällä tavalla. (MRL 50 §) . Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. (MRL 54 §) Kiinteät muinaisjäännökset ovat aina muinaismuistolain nojalla suojeltuja.

Maankäyttö- ja rakennuslaki antaa säännökset siitä, miten alueita on suunniteltava ja mitä maankäytössä on huomioitava. Niissä on perussäännökset ympäristön kunnossapitovelvollisuudesta sekä rakennusten ja ympäristön yleisestä kunnossapidosta ja hoidosta. Rakentamisen sopeutuminen ympäristöönsä tarkistetaan rakennuslupamenettelyssä. Rakennusten purkamiseen tarvitaan lupa tai joissakin tapauksissa ilmoitus rakennuslupaviranomaisille.

Valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (valtioneuvoston päätös 30.11.2000) kuuluu kulttuuriperinteen säilyttäminen. Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Kulttuuri- ja luonnonperintöä sekä virkistystä ja luonnonvaroja koskevat tavoitteet ovat:

- luonnonvarojen saatavuuden turvaaminen tuleville sukupolville
- kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön säilyminen
- arvokkaiden luontoalueiden ja niiden monimuotoisuuden säilyminen
- ekologisten yhteyksien säilyminen suojelualueiden välillä
- luonnon virkistyskäytön ja luonto- ja kulttuurimatkailun edistäminen
- matkailukeskusten ja -alueiden verkostoituminen ja vapaa-ajan vyöhykkeiden kehittäminen toimivina palvelukokonaisuuksina
- loma-asutuksen mitoittaminen siten, että turvataan luonnoltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen ja loma-asutuksen viihtyisyys

Asemakaavoitusta ohjaa Etelä-Savon seutukaava, jossa on myös määritelty tavoitteet rakennussuojelulle sekä kulttuurimaisemien ja muinaismuistojen suojelulle. Seutukaavan perusselvityksinä kulttuurimaisemien osalta on

käytetty Etelä-Savon seutukaavaliiton julkaisua Etelä-Savon rakennusperintö vuodelta 1984 ja Etelä-Savon kulttuurimaisemainventointia vuodelta 1989. Jatkossa seutukaavan korvaa maakuntakaava. Maakuntakaavatyön yhteydessä on kulttuuriympäristöä arvioitu ohjausryhmän toimesta. Nuijamiehen alueelta ei maakuntakaavaan tullut uusia kohteita seutukaavaan nähden.

Nuijamiehen alueella on asemakaava, joka ohjaa rakentamista.

Kulttuuriympäristö – mitä se on?

Kulttuuriympäristö on ihmisen ja luonnon yhteisvaikutuksesta syntynyt kokonaisuus, jossa voidaan havaita kummankin vaikutukset. Siihen kuuluu ihmisen muokkaama luonto (esim. puistot, laitumet) ja rakennettu ympäristö (rakennukset, torit, kadut, sillat sekä pihapiirin rakenteet). Kulttuuriympäristön ääripäinä ovatkin lähes pelkästään ihmiskäden luomat kaupunkien ympäristöt sekä luonnon ja ihmiskäden jatkuvassa vuorovaikutuksessa muovaamat maaseudun maisemat. Kulttuurin jäljet voivat olla pysyviä tai väistyviä.

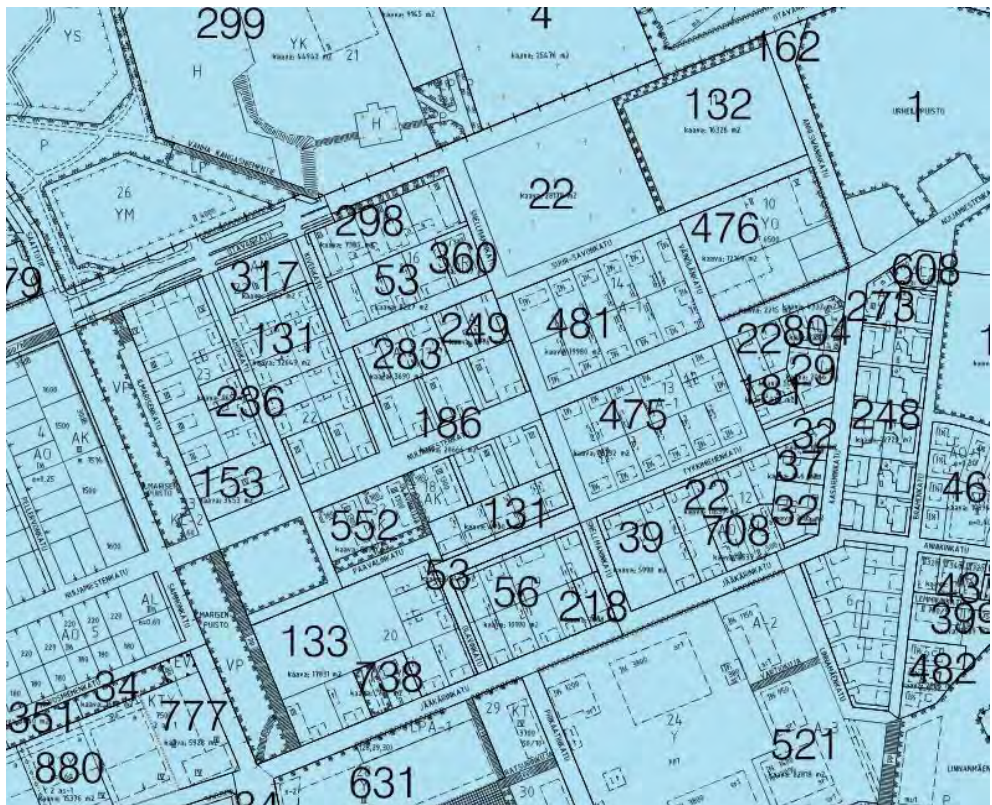
Ympäristö on meidän jokaisen asia ja koemme sen jokainen omalla tavallamme. Myös meidän oma toimintamme vaikuttaa kulttuuriympäristöön. Rakentaessamme vaikutamme ympäristöömme välittömästi.

Kulttuuriympäristössä ovat näkyvillä paikan ajallinen syvyys, kehityksen erilaiset vaiheet ja se tuo esi-isiemme työn tuloksen näkyväksi osaksi omaa elämäämme. Meidän toimemme puolestaan heijastuvat tulevien polvien elämään ja ympäristöön. Tavoitteenamme kulttuuriympäristön hoidossa tulisikin olla eri sukupolvien työn kunnioittaminen, arvojen vaaliminen ja oman kädenjälkemme jättäminen muut kerrostumat huomioiden.

Kulttuuriympäristön hoito-ohjelmassa 1997-98 Etelä-Savon ja Itä-Hämeen alueelle onkin keskeiseksi päämääräksi nimetty: *"Säilyttää eteläsavolainen kulttuuriympäristö turmeltumattomana, vaalia sitä niin, että sen pitkäaikaiset arvot säilyvät sekä tehdä kulttuuriympäristöön sisältyviä arvoja ja sen sopivia hoitotapoja tunnetuiksi alueen asukkaille, suunnittelijoille ja käyttäjille sekä kulttuuriympäristöön päätöksillään vaikuttaville."*

Kohteen kuvaus ja kaavoitustilanne

Nuijamiehen kaupunginosa Mikkelin ruutukaava-alueen lounaispuolella on arkkitehti Otto-livari Meurmanin laatiman asemakaavan mukaan pääosin 1940- ja -50-luvuilla rakennettu asuntoalue. Se on hyvä ja laaja-alainen esimerkki vakiintuneesta asuntoalueesta ja 1930-luvun kaavoituksesta. Nuijamiehen kaupunkirakenteelle ja kaupunkikuvalle ovat ominaista pienimittakaavaisuus, yhtenäisyys, katujen puukujanteet ja leikki- ja liikuntapaikat. Tonttivihreys on omakotialueella runsasta. Oman leimansa alueelle antaa viereinen vanha kasarmialue ja vanha hautausmaa, ns. eteläinen hautausmaa.

Ajantasa-asemakaava (ylhäällä) ja sen muodostuminen, kaavaindeksit.

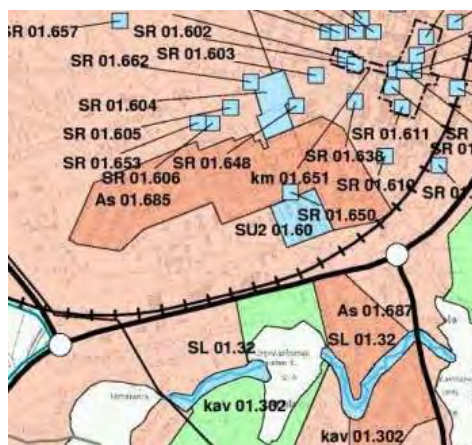
Alueen ensimmäinen asemakaava on vuodelta 1938. Nykyinen ajantasa-asemakaava muodostuu yli kahdenkymmenen asemakaavan muodostamasta kokonaisuudesta.

Mikkelin yleiskaavassa 1990-2010 (kaupungin valtuuston hyväksymä 2.7.1990) suojeltaviksi on osoitettu:

- Sotilaskoti
- Ammattikoulun vanha osa
- Kasarminkatu 10
- Kasarminkatu 12

"Pientalovaltainen asuntoalue, jolla kaupunkikuva säilytetään."

Ortodoksisen kirkon sekä sen viereinen tontti ovat merkinnällä PY/s ,
"Julkisten palvelujen ja hallinnon alue, jolla ympäristö säilytetään." Myös
Mikkelin eteläinen hautausmaa on merkinnällä EH/s: "Hautausmaa-alue, jolla
ympäristö säilytetään".

Seutukaava ja Maakuntakaava alueelta.

Maakuntakaavan kulttuuriympäristökohteisiin on mukaan otettu myös yleiskaavan rakennussuojelukohdeet. Maakuntakaavan on maakuntavaltuusto hyväksynyt 29.5.2009 ja se on nyt ympäristöministeriön vahvistuskäsittelyssä. Seutukaava on voimassa kunnes maakuntakaava on vahvistettu.

RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien

valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen (korvaa aiemman Rakennettu ympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 1993 –luettelon). Inventointi tulee ottaa huomioon alueiden käytön suunnittelun yhtenä lähtökohtana. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva valtioneuvoston päätös on tullut voimaan 30.11.2000 ja sen tarkistus 1.3.2008. Valtioneuvosto edellyttää näillä alueilla merkittävän kulttuuriperinnön arvon aktiivista säilyttämistä. Muutosten on sovellettava historialliseen kehitykseen.

Yleispiirteet

Nuijamies on maastoltaan suhteellisen tasainen, vain lounaiskulman julkisten rakennusten tonteilla on pieni mäennyppylä ja avokalliota.

Nuijamiehen alue liittyy keskustaan Urheilupuisto-Hänninkenttä- vyöhykkeen välityksellä. Alueen asemakaavassa vuodelta 1938 on käytetty silloisia parhaita kaupunkisuunnittelun periaatteita. Kaava on aikansa ”tiivis ja matala”, tonttien tehokkuus on keskimäärin 0,25 omakotialueilla ja 0,8 kerrostaloalueella. Alue on hienostunut, historiallinen ja varsin eheänä säilynyt jälleenrakennuskauden kokonaisuus. Talot ovat yksilöitä, mutta alue ilmeeltään yhtenäinen. Voidaankin lähes sanoa, että ”aika on pysähtynyt 1950-luvulle”.

Nuijamiehen talot ovat perinteisesti ns. kaupunkitaloja: kiinni katulinjassa ja niistä monet sisältävät useampia asuntoja. Talotyyppi on harjakattoinen ja rapattu, mikä tuo rakennuksiin kaupunkimaisen arvokkaan leiman. Talojen kerrosluku on usein yli puolitoista. Nuijamiehessä on monia arkkitehti Eero Jokilehdon suunnittelempia pien- ja kerrostaloja.

Alueen kerrostalot ovat pääosin rakentuneet 1950-luvulla. Rapatut, tiilikattoiset länsiosan kerrostalot ja niiden välisten matalien myymälärakennusten massat luovat mielenkiintoisen rytmityksen katutilaan. Kasarminkadun kerrostalot ovat selkeämmin kaupunkitaloja, seisten kiinni toisissaan ja katulinjassa.

Nuijamiehessä on ollut pienteollisuutta ja käsityöläisiä. Siellä on toiminut ainakin solmiotehdas, rullaverhovalmistamo, peltiseppiä ja edelleen toiminnassa oleva kiviveistämö. Alueella on myös paljon pienimuotoisia palveluja, muttei marketteja. Kaupallisissa palveluissa alue tukeutuu viereiseen keskustaan. Oman luonteensa on Nuijamiehen alueen koilliskulmalla, jossa sijaitsevat tiiviimmin rakennetut koulukorttelit.

Ilmakuva vuodelta 1959. Kasarminkadun kerrostaloja ja Anni Swaninkadun koulukorttelit.

Puistoja alueella on vähän, mutta ympäriltä löytyy viher- ja vapaa-alueita. Alueella on joitakin tyhjiä tai vain osittain rakennettuja tontteja, jotka tuovat puistomaista tunnelmaa rakennettujen kortteleidenkin keskelle.

Nuijamiehen nimistö on perinteikästä ja se nojautuu sotilas- kirjallisuus- ja Kalevala-aiheisiin. Alueen kaduilla on oma, osin hyvin vehreäkin, ilmeensä. Nuijamiehenkatu, Tykkimiehenkatu, Kasarminkatu sekä pääosin Snellmaninkatu ovat puukujanteiden reunustamat. Silti näilläkin kaduilla on omat erityispiirteensä: Nuijamiestienkatu on alueen pääkatu toiminnallisesti ja visuaalisesti, pitkä mutta vehreä. Jääkärinkatu on avara, selkeän asiallinen ja suorastaan sotilaallinen, Tykkimiehenkatu taas intiimi ja Suur-Savonkatu pienimuotoinen. Kivenkatu on lähes englantilaistyylinen samanlaisten pientalojen toistuessaa kadun varrella.

Ongelmat

Liikenne on alueella ongelmana. Suunnitteluajankohtana tuskin kukaan osasi aavistaa kuinka paljon liikenne tulee seuraavina vuosikymmeninä lisääntymään. Nuijamiehessä on kokooja- ja tonttikatuja. Risteyksiä on paljon ja kevyen liikenteen väyliä puuttuu. Lisäksi pysäköintitilasta on puutetta.

Kaavoituksella ratkaistavia asioita ovat aluerakenteen tiivistäminen osoittamalla uusia rakennuspaikkoja. Näitä voidaan saada jakamalla suurimmat kulmatontit kahdeksi tai toteuttamalla kaksi asuinrakennusta kiinteistöyhtiömuotoisena. Kerrostalojen hissittömyyteen etsitään ratkaisua miettimällä rakennusoikeuden lisäämistä porrashuoneiden yhteyteen tehtäviin laajennuksiin. Samoin tutkitaan kellaritilojen nykyistä tehokkaampaa hyödyntämistä.

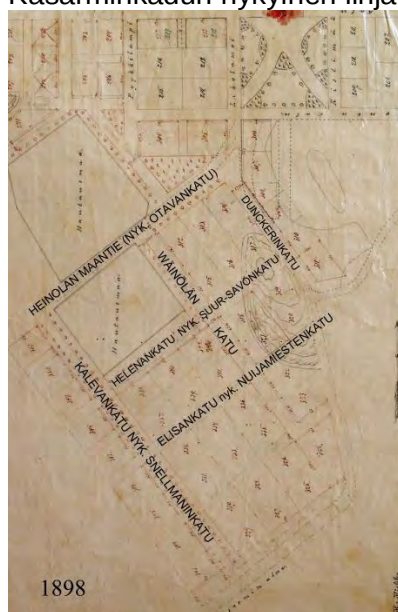
Nuijamies on monimuotoisen talotyyppistön alue. Mittakaava halutaan säilyttää. Pääsääntöisesti suojelun alla on miljöä, ei yksittäiset rakennukset. Yhtenäistä kadunvarsinäköä ei haluta rikottavan poikkeavalla rakennuksella, vaan sijoitus, muoto ja materiaalit halutaan pitää yhtenäisenä. Tämä mahdollistaa myös uudisrakentamisen kutakuinkin samansuuruisena yksikkönä kuin nykyinen.

Alueen historiaa

Mikkelin kaupunki perustettiin vuonna 1838 ja sen ensimmäinen asemakaava on samalta vuodelta. Lääninvankila valmistui vuonna 1847 ja rata sekä asemarakennus vuonna 1889. Kaupunki luovutti tontin tarkk'ampuja-pataljoonan kasarmeja varten ja kasarmirakennukset kohosivat 1879-1882 nykyisen Nuijamiehen kaupungin osan eteläpuolelle. Keskustan ruutuasemakaava vahvistettiin vuonna 1898. Samassa kaavassa kaava-alue laajeni jo Hänninhaudan lounaispuolelle. Osalle vanhoja plantaaseja muodostettiin katu- ja kortteliverkosto, joka on säilynyt myöhemmissä asemakaavoissakin vain vähäisesti tarkennettuna.

Vuonna 1907 järjestettiin yleinen asemakaavakilpailu ruutuasemakaavan laajentamiseksi lounaaseen ja luoteeseen. Ensimmäistä palkintoa ei jaettu. Lopullisen kaavan laati kaupungin rakennusvaliokunta yhdistämällä palkittujen kilpailuehdotusten parhaiksi arvioimiaan piirteitä. Kun kaupungin mittaukset viivästyivät ja maailmansota hidastutti asian käsittelyä, vahvistus asemakaavalle, ns. Piponiuksen asemakaavalle, saatiin vasta 6.12.1917. Se laajensi kaupungin aluetta lounaaseen, Nuijamiehen ja Kirjalan

kaupunginosiin, sekä luoteeseen. Tähän kaavaan pohjautuu jo mm. Kasarminkadun nykyinen linjaus.

Ote Ormanin kaavasta vuodelta 1898.

Vuonna 1926 kiisteltiin Snellmanin- ja Kasarminkatujen (silloinen Dunkerinkatu) koivukujista. Snellmaninkadun koivukuja saatiin säilymään kaavaa muuttamalla ja Kasarmin- ja Nuijamiestenkadulle päätettiin istuttaa puita.

Uusi suunnitelma kaupungin tonttipolitiikasta valmistui vuonna 1927. Sen mukaisesti mm. Nuijamiehen tontteja olisi myytävä, sitten kun kadut olisi avattu ja vesijohto- ja viemäriverkosto valmis. Rakentaminen alkoi Kasarminkadulta, jonne jo vuonna 1928 valmistui alueen ensimmäinen kerrostalo Mikkelin Suojeluskuntapiiriin Esikuntaa varten.

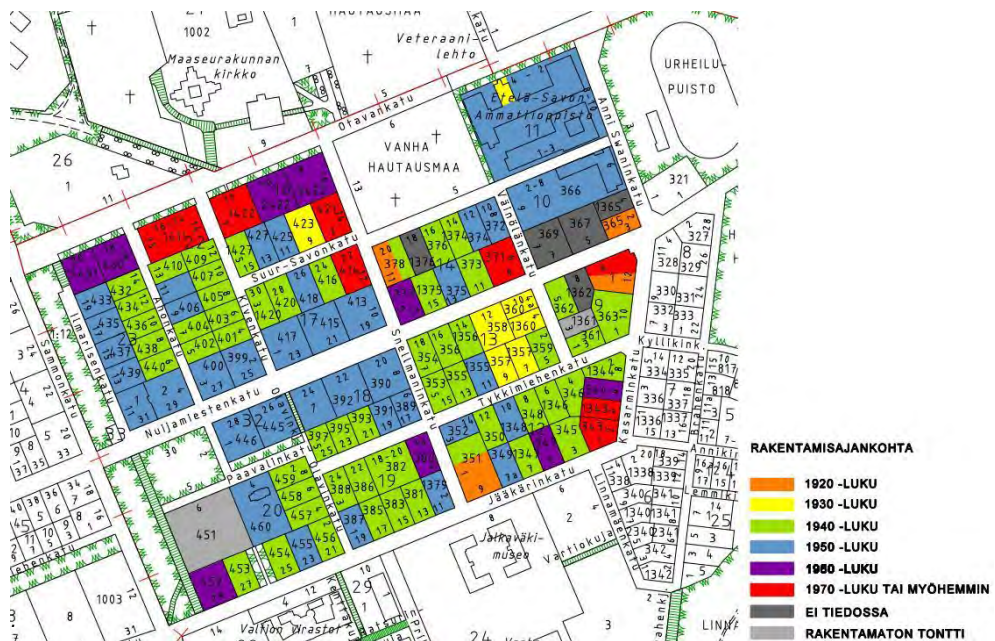
Ote Otto-livari Meurmanin kaavasta vuodelta 1938.

Asemakaava-arkkitehti Otto-livari Meurman laati ensin asemakaavan lisäyksen ns. Linnahaudan alueelle (1933) ja myöhemmin hän laati uuden

asemakaavan kaupungin lounaisiin osiin. Se vahvistettiin vuonna 1938. Olemassa ollut Snellmanninkatu antoi uudelle asemaakaavalle koordinaatiston. Puistokadut, Snellmanninkatu ja Nuijamiestenkadun loppupää, loivat alueelle asemakaavallisesti vihreän ilmeen. Kaavassa rakennukset sijoitettiin usein – kaksikerroksiset lähes poikkeuksetta – katulinjaan. Asutus voimistuikin merkittävästi parina seuraavana vuonna.

Suojeluskunnan talo rakennettiin vuonna 1938 yliarkkitehti Martti Välikankaan piirustusten mukaan Otavankadun alkupäähän. Sodan aikana rakennuksessa toimi ilmapuolustuskeskus. Kaupunki sai talon lahjaksi vuonna 1944 ja luovutti sen ammattikoululle. Rakennus toimii edelleenkin osana ammattioppilaitosta.

Kaavan rakennusoikeuksia alettiin hiljalleen nostaa 1940 –luvulla. Useille lähimpänä keskustaa oleville tonteille sallittiin kolmikerroksinen rakentaminen. Uuden asemakaavan mukaan oli Nuijamiestenkadun ja nykyisen Ilmarisen kadun varsille pystytettävissä kolmikerroksisia taloja, joskin pääosa tonteista oli varattu yksikerroksisille taloille. Asuin- ja julkisten rakennusten tonttien lisäksi alueella oli muutama suuri ja joukko pienempiä teollisuus- ja varastotontteja rautatien varressa.

Nuijamiestien tonttien rakentamisaikajako

Heti sotien jälkeen paineet kaavoituksessa ja rakentamisessa kohdistuivat asuntoalueiden muodostamiseen. Jälleenrakennuskaudella Nuijamiestien alueellekin rakennettiin rakennuskannaltaan yhtenäisiä ns. puolitoistakerroksisten asuintalojen muodostamia alueita. Rauhan tultua suunniteltiin Nuijamiestien- ja Otavankadun varsille tontteja isommille asuintaloille. Kesällä 1941 alkoi ns. yleishyödyllinen rakennustoiminta Mikkeliissä, kun ”Yleishyödyllinen Asunnonhankinta Oy Mikkelin Haka” ryhtyi valtion luoton turvin rakennuttamaan taloja Nuijamiestien- ja Snellmanninkadun kulmaan. Maakunnan ensimmäinen ARAVA –talo valmistui vuonna 1949 Ahonkatu 5:een. ARAVA-lainan turvin rakennettiin myös kolme taloa Nuijamiestienkadun varrelle. Rakentaminen jatkui vilkkaana myös 1950-luvulla.

Tuolloin toteutettiin myös useita julkisia rakennushankkeita: Ammattioppilaitoksen uusi koulutalo valmistui vuonna 1957, Ortodoksinen Pyhän Mikaelin kirkko kellotapuleineen ja seurakunnanvirkatalo valmistuivat vuonna 1957 ja 1955-1959 toteutettiin Ilmarisen puisto kahluualtaineen.

Arvot ja merkitys

Osana Mikkelin pitäjän kirkonmäkeä Mikkelin eteläinen hautausmaa sisältyy valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen luetteloon ja on siten valtakunnallisesti merkittävä. Käsiteltävä alue rajautuu eteläsivultaan vanhaan kasarmialueeseen, joka myös kuuluu em. luetteloon.

Koko Nuijamiehen alue on Etelä-Savon seutukaavan ja maakuntakaavan kohteena maakunnallisesti merkittävä. Samoin ovat myös yksittäiset kohteet Sotilaskoti, Ammattikoulun vanha osa, Kasarminkatu 10 ja Kasarminkatu 12.

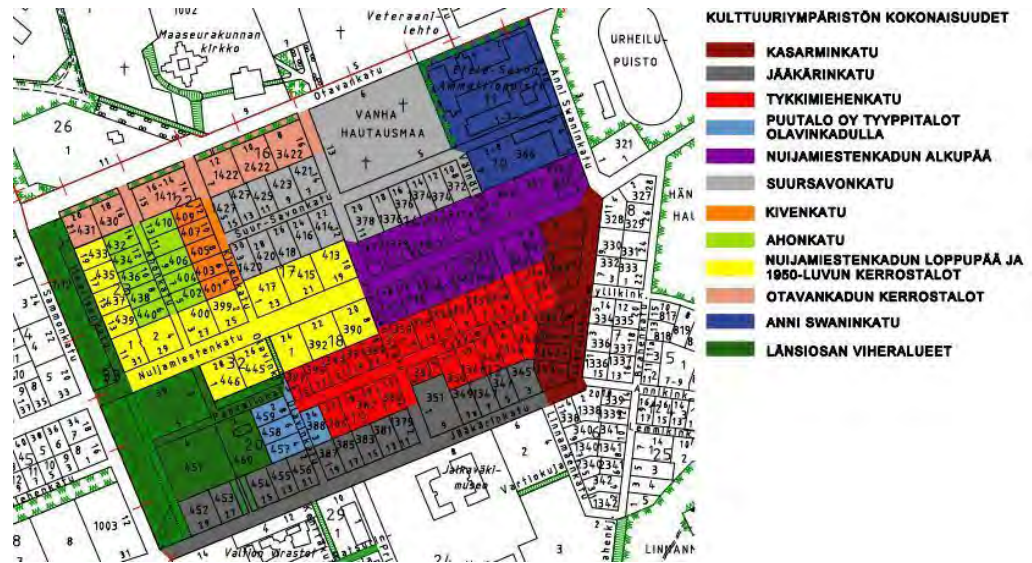
Tämän inventoinnin tuloksena syntyneet kokonaisuudet ovat alueen osana maakunnallisesti merkittäviä, omina kokonaisuuksinaan niillä on enintään paikallista arvoa.

Yksittäisinä kohteina paikallisesti merkittäviksi kohteiksi on tämän työn yhteydessä arvioitu Ortodoksinen kirkko pihapiireineen. Asemakaavalla suojeltavaksi suositellaan myös Sotilaskodin yhteyteen kiinteästi liittyvää piharakennusta.

Huomattavaa on myös Mikkeliässä toimineiden arkkitehtien suuri osallisuus Nuijamiehen asuinrakennusten suunnittelijoina.

Kulttuuriympäristön kokonaisuudet

Inventointityön aikana hahmottui Nuijamies kahdentoista eriluonteisen alueen kokonaisuutena. Osa kokonaisuuksista muodostui katutilan miljöö ympäri, osa talotyyppin tai suunnittelijan mukaan. Alueen rakennusinventointi on jäsennelly näiden kokonaisuuksien mukaisesti.

Tässä selvityksessä alueet esitellään kokonaisuuksina. Tietoturvasyistä yksittäisiä kiinteistökohtaisia inventointilomakkeita ei ole tähän liitetty.

KASARMINKATU

Kuvaus ja historia

Kasarminkatu on tiivis, kaupunkimainen, mutta puukujiensa ansiosta hyvin vehreä. Rakennuskanta on eri aikaan rakentunutta, silti rakentamisen yhtenäisyys (yhteinen katulinja, räystäskorko ja vaalea väritys) tekee alueesta kokonaisuuden.

Kasarminkatu on ensimmäisiä alueen rakennetuista kaduista.

Kadun kaupungin puoleisessa päässä sijaitsevat vanha suojeluskuntatalo (Kasarminkatu 12) sekä funkkiskerrostalo (Kasarminkatu 10) ovat tärkeitä esimerkkejä aikansa rakentamisesta.

Arvot ja merkitys

Katutilalla on maisemallisia arvoja.

Osalla rakennuskannasta on rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Kadun puukujanteet tulee säilyttää.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Kasarminkatu 2, 4, 6, 8 ja 12

Tykkimiehenkatu 1 (Kasarminkatu 10)

JÄÄKÄRINKATU

Kuvaus ja historia

Jääkärikatu, Vanhan kasarmialueen ja Nuijamiehen asuinalueen välissä, on ilmeeltään lähes sotilaallinen. Toisin kuin useimmat Nuijamiehen kadut sen varrelta puuttuvat puustorivistöt. Katua reunustavat suhteellisen leveät jalankulkukäytävät. Vanhan kasarmialueen puolella katu rajautuu osin korkeaan kivimuriin (kadun alkupää), toisella puolella katu rajaavat tontin reunaan rakennetut asuinrakennukset ja aitaukset. Rakennuksissa rakennusaikana sijainneet liiketilat on muutettu asunnoiksi. Rakennukset ovat ns. kaupunkitaloja, useine asuntoineen. Rakennuskanta seuraa pääosin samaa massoittelevaa, välissä on myös perinteisestä sijoitustavasta poikkeavia uudempia rakennuksia.

Nuijamiehen asuinalueen puolella on entinen sotilaskoti, joka liittyy tiiviisti viereiseen kasarmialueeseen. Vanha kasarmialue on valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristökohde.

Kadun loppupäässä Jääkärikadun eteläpuolella sijaitsevat Valtion virastot, jotka muodostavat muurimaisen elementin n. 20 metrin päähän kadun varresta.

Arvot ja merkitys

Katutilalla on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Sotilaskodilla on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Paikallisesti merkittävä kaupunkitila Vanhan kasarmialueen ja Nuijamiehen asuinalueen välissä. Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Rajaa valtakunnallisesti merkittävää Vanhaa Kasarmialuetta (RKY 1993).

Säilymissuositus

Katua reunustavien rakennusten rakennuspaikat, massoitteleva sekä julkisivumateriaalien yhtenäisyys tulee säilyttää mahdollisessa uudisrakentamisessakin

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Jääkärikatu 3-29

TYKKIMIEHENKATU

Kuvaus ja historia

Tykkimiehenkatu on pääosin 1940-luvulla rakennettujen rakennusten reunustama puukujannekatu. Katua reunustaneet poppelit korvattiin ruotsinpihlajilla kesällä 2008, samalla kadun pintamateriaali vaihdettiin sorasta asfaltiksi. Kadun ilme on vielä avoin, mutta puiden kasvaessa se muuttuu intiimimmäksi.

Katua reunustavat rakennukset muodostavat massoiltaan hyvin yhtenäisen kokonaisuuden. Tykkimiehen asuinrakennukset, ns. kaupunkitalot, käsittävät paria poikkeusta lukuun ottamatta useita asuntoja. Muutamassa kiinteistössä on lisäksi työtiloja kellarissa tai piharakennuksessa.

Arvot ja merkitys

Tykkimiehenkadulla on maisemallisia arvoja. Paikallisesti merkittävä kokonaisuus kerroksellista rakentamista ja puistomaista katumaisemaa. Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Tykkimiehenkadun miljöö (rakennusten samankokoisena toistuvat massat, puurivistöt, hiekkakäytävät) tulee säilyttää.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Tykkimiehenkatu 3 - 25

PUUTALO OY TYYPPITALOT OLAVINKADULLA

Kuvaus ja historia

Neljän talon kokonaisuus Puutalo Osakeyhtiön tyyppitaloja. Keväällä 1940 perustivat 21 puunjalostusteollisuuden yritystä puutaloteollisuuden yhteistoimintaelimen Puutalo Oy:n tehostamaan valmiiden puurakennusten ja rakennusten osien teollista valmistusta ja markkinointia. Olennaista oli yhteistyö ruotsalaisten talotehtaiden kanssa, joiden suunnitelmia muokkaamalla arkkitehdit Jorma Järvi ja Erik Lindroos suunnittelivat 1940 myös ensimmäisen Puutalo Oy:n tehdasvalmisteisten puutalojen tyyppitalosarjan. Yhtiön suosituimmiksi omakotitalotyypeiksi 1940-luvulla kehittyivät yksikerroksiset Rauhakoto ja Metsäkoto sekä puolitoistakerroksinen Toivo Jäntin ja Jorma Järven suunnittelema Rauhala.

Olavinkatu 4 ja 6 ovat malliltaan "Rauhala", 8 on "Väinämöinen". Tykkimiehenkatu 24:n talo on malliltaan Jukola, joita on Nuijamiehen alueella 3 muutakin: Tykkimiehenkatu 21:ssä, Jääkärinkatu 13:ta ja Suur-Savonkatu 15:ta.

Arvot ja merkitys

Kokonaisuudella on rakennushistoriallisia arvoja varhaisen tyyppitaloteollisuuden kokonaisuutena. Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Rakennusten säilyminen pyritään turvaamaan osoittamalla lisärakennusoikeus tontin takaosaan.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Olavinkatu 4,6 ja 8
Tykkimiehenkatu 24

NUIJAMIESTENKADUN ALKUPÄÄ

Kuvaus ja historia

Vanhimmat talot Nuijamiehen alkupäässä ovat 1920-luvulta, pääosa rakennuksista 1940-luvulta. Kadun molemmin puolin olevat koivu rivistöt sekä massaltaan toisiaan muistuttavat asuinrakennukset muodostavat intiimin katutilan.

Arvot ja merkitys

Kokonaisuudella on maisemallisia arvoja. Paikallisesti merkittävä kokonaisuus kerroksellista rakentamista ja puukujanteiden reunustamaa katumaisemaa.

Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Nuijamiestenkadun katumiljöön puukujanteineen tulee säilyttää.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Nuijamiestenkatu 3, 5, 7, 8, 8a, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ja 18

SUUR-SAVONKATU

Kuvaus ja historia

Suur-Savonkadun rakennuskanta on hyvin kerroksellista, vaikka suurin osa rakennuksista on rakentunut 1940-1950 –lukujen aikana.

Myös katukuva on jakautunut kolmeen erilaiseen osaan: alun koulukorttelit ovat kaupunkimaisempaa rakentamista. Eteläisen hautausmaan kohdalla katu rajautuu toisaalta hautausmaan suuriin kuusiin, toisaalta kadun toisen laidan kaupunkitaloihin. Kadun loppupää on paljon tiiviimpi, kadun molemmin puolin rakennukset on sijoitettu aivan tontin rajaan kiinni. Katua reunustavat rakennukset muodostavat massoiltaan hyvin yhtenäisen kokonaisuuden.

Suur-Savonkatu 9:ssä oleva kiviveistämö edustaa Mikkeliin harvinaista teollisen rakentamisen rakennustyyppiä.

Arvot ja merkitys

Suur-Savonkadulla on maisemallisia arvoja.

Eteläisellä hautausmaalla historiallisia ja maisemallisia arvoja.

Kiviveistämön rakennuksella on rakennushistoriallisia arvoja.

Paikallisesti merkittävä kokonaisuus kerroksellista rakentamista.

Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Eteläinen hautausmaa osana Mikkelin pitäjän kirkonmäkeä on valtakunnallisesti merkittävä. (RKY 1993)

Säilymissuositus

Hautausmaa merkitään suojeltavaksi.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Suur-Savonkatu 7-30

Eteläinen hautausmaa (erillinen inventointi ja historiaselvitys)

KIVENKATU

Kuvaus ja historia

Kivenkadun rakennuskanta muodostuu viidestä keskenään samanlaisesta asuinrakennuksesta. Rakennukset on suunnitellut arkkitehti Pauli Salomaa vuonna 1945, SK Asunto-osastolla.

Rakennustyyppin toisto, kattoikkunat ja lappeeseen nähden korkeat piiput luovat kadulle englantilaistunnelman.

Arvot ja merkitys

Kokonaisuudella/rakennuksilla on rakennushistoriallisia arvoja.

Kivenkadun asuinrakennukset muodostavat paikallisesti merkittävän kokonaisuuden.

Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Rakennusten perusmassan ja tyyppillisen ulkomuodon toivotaan säilyvän. Julkisivumateriaalin vaihtoa rappaukseksi voisi tutkia.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Kivenkatu 4 - 12

AHONKATU

Kuvaus ja historia

Ahonkadulle leimansa antavat sen molemmin puolin olevat jyrkkäkattoiset asuintalot, kapeahko ajotie sekä molemmin puoli kulkevat kapeat jalkakäytävät.

Kadun länsipuolella olevat rakennukset on yhtä lukuun ottamatta rakennettu samoihin piirustuksiin perustuen. Ne ovat "Sotainvalidien asuinrakennustyyppiä", jonka on suunnitellut Eero Jokilehto. Kuhunkin taloon on tehty pieniä muutoksia alkuperäisiin piirustuksiin nähdessä mm. ikkunoihin. Rakennukset on rakennettu 1940-luvun puolivälissä.

Myös kadun itäpuolella on kaksi Eero Jokilehdon suunnittelemaa asuinrakennusta (Ahonkatu 5 ja 11). Ahonkatu 5 on ensimmäinen ARAVA -lainalla rakennettu asuinrakennus maakunnassa (vuodelta 1949). Kadun muut rakennukset ovat rakennusmestareiden suunnitteleamia, joista kaikki ovat olleet hyvinkin paljon mukana Nuijamiesten alueen rakennusten suunnittelussa. Viimeisetkin pientalot Ahonkadun varteen kohosivat aivan 1950-luvun alku vuosina.

Arvot ja merkitys

Kokonaisuudella/rakennuksilla on rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Ahonkadun muodostavat paikallisesti merkittävän arkkitehti Eero Jokilehdon suunnitteleminen asuinrakennusten kokonaisuuden.

Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Rakennusten säilyminen pyritään turvaamaan osoittamalla lisärakennusoikeus tontin takaosaan.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Ahonkatu 5 – 14

NUIJAMIESTENKADUN LOPPUPÄÄ JA 1950-LUVUN KERROSTALOT

Kuvaus ja historia

Nuijamiestenkadun loppupää ja Ilmarisenkadun varren kerrostalot rakentuivat 1950-luvun alkupuolella. Rakennukset ovat rapattuja ja tiilikattoisia. Näiden talojen myötä alkoi ns. yleishyödyllinen rakennustoiminta Mikkeliissä, kun ”Yleishyödyllinen Asunnonhankinta Oy Mikkelin Haka” ryhtyi valtion Arava -luoton turvin rakennuttamaan taloja Nuijamiesten ja Snellmaninkadun kulmaan. Nuijamiestenkatu 19, 21 ja 23 olivat Kulutusosuuskuntien keskusliiton asunto-osaston arkkitehdin Charles Haganin suunnittelemia. Ilmarisenkatu 13 – 17 ja Nuijamiestenkatu 25-27 ovat mikkeliiläisen arkkitehti Eero Jokilehdon käsialaa.

Nuijamiestenkadun katualue levenee rakennusmassojen korottumisen myötä. Näin vihreyden osuus kasvaa ja Nuijamiestenkadun puistokatumaisuus korostuu tässä päässä katu. Ilmarisenkadun puolella kadulle erityspiirteensä tuo viereinen Ilmarisenpuisto.

Arvot ja merkitys

Kokonaisuudella on rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Paikallisesti merkittävä kokonaisuus 1950-luvun kerrostalo- ja liikerakentamista. Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Nuijamiestenkadun miljöö tulee säilyttää.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Nuijamiestenkatu 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 ja 28
Ilmarisenkatu 11, 13, 15, 17 ja 19

OTAVANKADUN KERROSTALOT

Kuvaus ja historia

Nuijamiehen uusin aluekokonaisuus Otavankadun varrella muodostuu viidestä kerrostaloyhtiöstä sekä niiden välissä olevasta huoltoasemasta.

Rakennuksista vanhemmat, Otavankatu 18 ja 20, ovat osin rapattuine julkisivuineen ja mataline liikesiipineen lähellä 1950-luvun kerrostaloarkkitehtuuria.

Myöhemmät talot, Otavankatu 8-12, sen sijaan ovat jo osin elementtitekniikalla tehtyjä. Talot on sijoitettu Otavankatuun nähden poikittain ja niiden väleissä on vihreä piha.

Nykyinen huoltoasema Otavankatu 14-16:aan on rakennettu 1980-luvulla. Se katkaisee kerrostalojen päätyjen rytmikkään toiston.

Arvot ja merkitys

Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Kaavatyössä tutkitaan huoltoaseman tontin muuttamista asuinkerrostalotontiksi.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Otavankatu 8, 10, 12, 14-16

Ahonkatu 16 (Otavankatu 18)

Ilmarisenkatu 21 (Otavankatu 20)

ANNI SWANINKATU

Kuvaus ja historia

Anni Swaninkadulle, Urheilupuistoa vastapäätä, on rakentunut koulukeskittymä. Ammattioppilaitoksen tontilla vanhin osa on 1938 valmistunut Martti Välikankaan suunnittelema, alun perin suojeluskunnan taloksi rakennettu osa. Se on yleiskaavan ja maakuntakaavaehdotuksen rakennussuojelukohde. Kortteli on rakentunut täyteen ja uudemmissa osissa on nähtävillä kerroksellisesti eri aikakausien koulurakentamista.

Suur-Savonkadun vastakkaisella puolella, Anni Swaninkatu 6:ssa, sijaitseva Urheilupuistonkoulu on 1950-luvun alusta. Rakennuksessa näkyvät hyvin tuon ajan kaupunkikoulujen piirteet, joita rakennushallituksen suunnitteluosastolla suosittiin.

Arvot ja merkitys

Urheilupuistonkoululla on maisemallisia ja rakennushistoriallisia arvoja.

Ammattikoulun vanhalla osalla on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Ammattikoulun vanha osa maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Urheilupuiston koulun julkisivujen 50-lukulaisuus tulisi säilyttää. Tontin rakennusoikeuden käyttämistä tontin sisäosaan tulee tutkia.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Otavankatu 2-4

Anni Swaninkatu 6

LÄNSIOSAN VIHERALUEET

Kuvaus ja historia

Asemakaava-arkkitehti Otto Iivari Meurmanin kaavassa vuodelta 1938 on Sammonkadun ja Ilmarisenkadun väliin kaavoitettu laaja puistoalue, joka on ollut perustana Ilmarisenpuiston muotoutumiseen. Nykyisessä kaavassa katujen nimet ovat vaihtuneet päikseen toisinpäin. Nykyinen viheralueeksi mielletävä alue jatkuu siivekkeenä Pyhän Mikaelin kirkolle ja Paavalinkadun varren puistoon. Viheralueeseen kuuluu myös sorapintainen pelikenttä, jossa talvisin on luistinrata. Kirkon ja Ilmarisen puiston välissä on julkiseen rakentamiseen tarkoitettu tontti, joka on rakentamaton. Pyhän Mikaelin ortodoksinen kirkko liittyy Vanhan kasarmialueen historiaan.

Arvot ja merkitys

Pyhän Mikaelin ortodoksinen kirkko omaa historiallisia ja maisemallisia arvoja. Osana Nuijamies-Kirjala -aluetta maakunnallisesti merkittävä.

Säilymissuositus

Ortodoksikirkon viereisen yleisen tontin avokallion toivoisi säilyvän. Ilmarisenpuiston julkisen tilan luonne tulee säilyttää.

Kokonaisuuteen sisältyvät kohteet

Ilmarisen puisto
Paavalinkatu 4 (Pyhän Mikaelin ortodoksinen kirkko)

